

ZO ČSOP Pozemkový spolek Hády

—

Výroční zpráva za rok 2025

Historie a poslání organizace:

Pozemkový spolek Hády vznikl na podzim roku 2000 jako základní organizace Českého svazu ochránců přírody. Vznikl tak samostatný subjekt umožňující efektivně programově pečovat o vzácné území Hádů na kraji Brna. Dlouhodobým cílem Pozemkového spolku Hády vždy bylo zajistit optimální využívání lokality Hády tak, aby byla zachována a dále rozvíjena její jedinečná přírodní hodnota, ale zároveň bylo umožněno šetrné rekreační využití části území, a to zejména k ekovýchovným aktivitám.

Vrch Hády se nachází na východním okraji Brna a současně na jižním okraji Moravského krasu. Vzhledem k poloze, klimatickým a geologickým podmínkám, ale také historickému působení člověka, se na jižních svazích Hádů vyvinula a zachovala vzácná společenstva kulturní stepi. I přes destrukci značné části přírodně cenných ploch při těžbě vápence v průběhu 20. století zůstávají Hády nadále lokalitou mimořádného přírodovědného významu v nadregionálním měřítku. Značná část území proto dnes požívá zákonné ochrany – rozkládá se zde NPR Hádecká planinka, PP Kavky, PP Velká Klajdovka, VKP Odvaly a EVL Jižní svahy Hádů. Vzhledem k blízkosti města a atraktivitě krajiny je neopomenutelný také velký rekreační význam oblasti.

Pozemkový spolek Hády (dále i PSH) je dnes vlastníkem lomu Džungle a větší části pozemků v etážovém lomu. Ve spoluužívání na dobu neurčitou má pozemky v PP Kavky, EVL Růženin lom a plochy v PP Velká Klajdovka a přilehlém okolí. U dalších jednotlivých ploch při úpatí Hádů má souhlas užíváním pro účely ochrany přírody a ekovýchovných aktivit. Celkem má PSH ve správě téměř 60 ha území.

Pozemkový spolek Hády:

- zajišťuje dlouhodobou praktickou péči o biologicky hodnotná území (zákonem zvláště chráněná i ta bez ochrany),
- soustavně pracuje na udržitelném využívání lokality Hády (zachování přírodních hodnot souběžně s možnou rekreací občanů),
- využívá území k environmentálními vzdělávání, výchově a osvětě (spolupráce se školami, školkami, znevýhodněnými skupinami, soukromé i veřejné programy a akce),
- spolupracuje s týmem odborníků a šíří osvětu a příklady dobré praxe v ochraně přírody,
- zapojuje se do ochrany krajiny a podpory biodiverzity i mimo území Hádů (např. lom Mokrá, NP Podyjí).

Přehled činnosti PSH v roce 2025:

Management spravovaných území

Pro zachování a podporu jedinečných přírodních hodnot Hádů je nezbytný soustavný management. Nejcennější jsou na Hádech stepní a lesostepní biotopy s výskytem mnoha ohrožených druhů rostlin a živočichů. Zejména tyto biotopy jsou neustále ohroženy zarůstáním ostatní vegetací a křovinami. Jednotlivé plochy s cennou lesostepní vegetací byly proto ve vhodném období postupně ručně posečeny. Přitom bylo postupováno tak, aby byl zachován prostor pro vývoj bezobratlých živočichů. Posečená rostlinná hmota byla z území odstraněna. V maximální možné míře byla nasušena na seno využitelné pro krmení zvířat v Lamacentru Hády.

Součástí péče o ohrožené druhy stepí a lesostepí byla vedle mozaikové seče i redukce přehusťených dřevin a likvidace nežádoucích náletových dřevin a invazních druhů. V roce 2025 jsme se mimo jiné zaměřili na likvidaci dlouhodobě problémových ohnisek nepůvodních a invazních druhů (zejména trnovník akát) ve velmi obtížně přístupných prudkých svazích lomu Džungle. Mohly být také zahájeny úplně první managementové zásahy (v prvé řadě proti porostu invazního trnovníku akátu) na menší ploše při úpatí Hádů nově získané do správy.

PSH má ve správě téměř 60 ha pozemků, na kterých je průběžně monitorován vývoj vegetace, zejména výskyt a početnost vzácných druhů rostlin. Získávané informace jsou využívány při vyhodnocování úspěšnosti dosavadního managementu a plánování další péče. Na spravovaných plochách byly v průběhu roku 2025 prováděny v různém rozsahu údržbové práce pro podporu zdejších vzácných druhů rostlin a živočichů. Nejintenzivnější péče přitom byla samozřejmě tradičně věnována zvláště chráněným územím – PP Kavky, PP Velká Klajdovka a Růženinomu lomu. Na dně lomu Džungle byla vegetace nadále udržována řízenou pastvou. Pokračovaly také práce na tvorbě a údržbě mozaiky stepních stanovišť na úhorech při jižním svahu Hádů, které mají značný potenciál pro šíření cenných druhů z chráněných území na Hádech. Ke každoročním nutným pracím patří vedle péče o v posledních letech provedené výsadby stromů nebo kontroly tůňek také tradiční přeorání pole na vzácné plevely.

Celý rok 2025 probíhalo také řešení dvouletého projektu BESTbelt "Obnova druhově bohatých travních porostů na místech bývalých akátin v NP Podyjí pomocí regionálních směsí osiv" s finanční podporou Evropské unie. Tímto projektem PSH navázal na v posledních letech opět více řešenou problematiku sběru a výsevu semen stepních druhů rostlin a možnosti tvorby biologicky hodnotných regionálních směsí.

Úplnou novinkou se na podzim 2025 stala experimentální pastva pěti koz v předem vytypované a připravené části PP Kavky. Kozy byly na zimu zapůjčeny od spřátelené organizace ČSOP využívající je k sezónní pastvě různých cenných území na Moravě. Cílem bylo vyzkoušet v předem pečlivě vybraném prostoru vliv zimní pastvy koz na zdejší vegetaci. Kýženým výsledkem je zejména efektivní redukce nežádoucích expanzivních dřevin (zejména svída, hloh, trnka, šípek, akát...) zarůstajících otevřená stanoviště, biotopy cenných teplo- a suchomilných bylin a na ně vázaného hmyzu a dalších živočichů. V neposlední řadě bylo nutno při pilotním pokusu otestovat náročnost zimního chovu externích zvířat mimo areál Lamacentra a míru rizika pro tato zvířata vzhledem k pohybu veřejnosti v okolí.

Jako tradičně, v celém prostoru Hádů byly také průběžně uklízeny odpadky a odstraňována ohniska skládek. Průběžně kontrolována a opravována byla také návštěvnická infrastruktura území sloužící k informovanosti veřejnosti a k ochraně cenných ploch – informační panely, lavičky, zábradlí, oplocení. Soustavným problémem je vandalismus, nicméně díky prakticky každodenní činnosti našich pracovníků v terénu jsou škody rychle odhalovány a napravovány.

Ke konci roku jsme díky daru Nadačního fondu Zeměkvět získali ohromného pomocníka pro rozmanité práce v terénu i v zázemí ekocentra – malotraktor s příslušenstvím.

Práce v terénu při managementu území měli opět primárně na starosti tři pracovníci PSH s příležitostnými dobrovolníky.

Působení na veřejnost, ekovýchova

Hlavním prostorem pro komunikaci naší organizace s veřejností je od roku 2011 Lamacentrum Hády – ekocentrum vybudované v lomu Džungle. Lamacentrum vzniklo jako místo pro spojení lidí, přírody, zážitku a poznání. V unikátním prostoru dnes funguje zázemí pro návštěvníky Hádů oživené o zajímavá zvířata (alpaky, ovce, kozy, králíci, včely), která výborně slouží

také při zážitkově-vzdělávacích programech pro děti, mládež i dospělé. V roce 2025 jsme pokračovali v realizaci ekovýchovných programů pro organizované dětské skupiny a návštěvníkům z řad veřejnosti jsme se věnovali během pravidelných otevíracích hodin i při soukromých programech.

Naše přímá práce s lidmi sestává ze tří hlavních pilířů. Jednak je to veřejnost přicházející do Lamacentra během pravidelné otevírací doby. Dále jsou to výukové programy pro školy, školky a další organizace pracující s dětmi a mládeží. A pak jsou to soukromé programy pro rodiny nebo skupiny přátel apod. Kromě toho připravujeme a realizujeme také speciální programy pro různým způsobem handicapované osoby, zejména děti. V neposlední řadě věnujeme zvláštní pozornost práci s dobrovolníky. V roce 2025 jsme jich do péče o hádeckou přírodu zapojili asi 160 a všichni nejen, že pomohli přírodě, ale také se dozvěděli mnoho o tom, proč je tak cenná a proč a jak je třeba o ni pečovat. Všichni dětské i dospělé účastníci našich programů a aktivit prochází za podpory našich lektorů různými formami EVVO.

Rok 2025 nás nečekaně postavil před zcela mimořádnou situací, když se na jaře nedaleko za hranicemi objevila ohniska slintavky a kulhavky. Případné vyskytnutí se této nemoci v okruhu 3 km od Lamacentra Hády by znamenalo na základě zavedených veterinárních nařízení preventivní vybití prakticky všech chovaných zvířat – všech ovcí, koz a pravděpodobně i všech alpak. Reálně tak hrozil praktický konec Lamacentra. Lamacentrum Hády proto bylo v rámci prevence před zavlečením choroby od konce března zcela uzavřeno. S tím se pojilo radikální omezení možností realizace ekovýchovných aktivit. Účastnili jsme se akcí ke Dni Země, uspořádali exkurzi po Hádech, komunikovali s veřejností on-line, po čase postupně realizovali soukromé programy... Teprve začátkem června byla zrušena všechna omezující opatření.

Pro veřejnost je Lamacentrum za normálních okolností od dubna do října otevřeno po celý víkend od 10 do 18 hod. (o prázdninách navíc ještě ve středu odpoledne), mimo tuto hlavní sezónu pak v neděli odpoledne. V otevíracích hodinách se jednotlivým skupinám návštěvníků věnuje lektor, který jim představí nejen chovaná zvířata, ale také historii a význam okolní přírody a práci PSH. Ekovýchovné a osvětové působení na široké spektrum veřejnosti zachováváme jako hlavní cíl a funkci Lamacentra. Přítomní lektori jsou připraveni zodpovídat dotazy a návštěvníkům jsou zde také volně k dispozici různé tiskové materiály týkající se zdejší lokality nebo obecně ochrany přírody. I v roce 2025 poznamenaném opatřeními proti SLAK jsme zrealizovali několik větších víkendových osvětových akcí zaměřených zejména na rodiny s dětmi. Jednalo se o akci Přírodní památkou Kavky (přírodovědné exkurze), Setkání se včelami (osvětová akce o opylovačích, živé včely, doprovodné aktivity k samotářským včelám aj.) a Krmitkování (stloukání krmítek, doprovodné aktivity, jak (ne)pomáhat zvířatům).

Výukové programy pro děti a mládež byly opět realizovány ve všední dny. Vybírat bylo v roce 2025 možné z nabídky výukových programů zaměřených např. na opylovače, ptáky, zpracování přírodních vláken aj. Kromě standardizovaných programů pro děti jsme zrealizovali také několik specifických programů pro celkem necelých sto osob (převážně děti a mládež) s nějakým handicapem či znevýhodněním. Všechny výukové programy se odehrávají ve venkovním přírodním prostředí a v přímém kontaktu s přírodou.

Součástí EVVO je také údržba rozmanitých edukačních prvků v areálu Lamacentra (různé interaktivní tabule, geologická bosá stezka, domky pro včelky samotářky, prvky přírodní zahrady, budkostrom, fotostromy...) a příprava osvětových příspěvků o dění nejen v hádecké přírodě na sociálních sítích. Mimo areál Lamacentra bylo koncem roku největším počinem vytištění a instalace nových tabulí naučné stezky Hádecké lomy a okolí. Vlivem dlouholetého vystavení slunečnímu záření byly tabule již ve značně špatném stavu.

Práce na EVVO, péči o zvířata a na administrativě provozu PSH měly opět primárně na starosti dvě pracovnice PSH s týmem cca deseti externích lektorů/ek.

Návštěvnost Lamacentra Hády a realizované programy za rok 2025:

Mateřské školy: 15 programů, 453 dětí

Základní školy: 24 programů, 525 dětí

Kroužky, CVČ, tábory apod.: 30 programů, 660 dětí

Osoby s handicapem: 6 programů, 86 osob

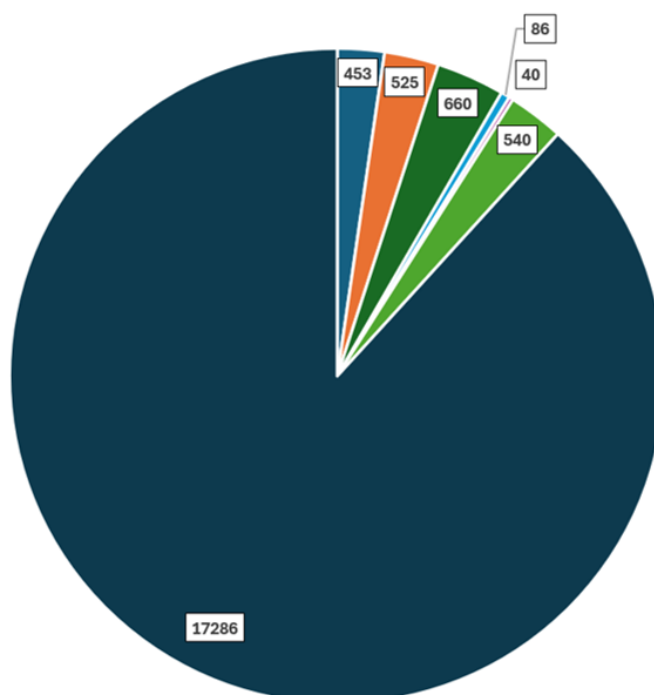
Programy mimo Lamacentrum: 2 programy, cca 40 účastníků

Soukromé programy pro rodiny či přátele: 132 programů, 540 osob

Návštěvníci v otevírací době: 17286

Počty účastníků programů:

- mateřské školy
- základní školy
- kroužky, cvč, tábory apod.
- osoby s handicapem
- programy mimo Lamacentrum
- soukromé programy
- návštěvníci v otevírací době

Získané granty, dotace apod. na projekty v roce 2025:

- Jihomoravský kraj: *Dohoda o provádění opatření ke zlepšování přírodního prostředí PP Kavky a PP Velká Klajdovka*
- Statutární město Brno (OŽP MMB): *EVVO na Hádech*
- Statutární město Brno (OŽP MMB): *Dohoda o provádění opatření ke zlepšování přírodního prostředí VKP Růženin lom I (Džungle)*
- Městská část Brno-Líšeň: *Úklid na Hádech*
- Městská část Brno-Líšeň: *Zkvalitnění zázemí ovcí v Lamacentru Hády*
- ČSOP (ve spolupráci s MŽP) – Podpora vzniku a rozvoje pozemkových spolků: *Podpora ZO ČSOP PS Hády*
- ČSOP (ve spolupráci s partnery – MŽP, LČR (Generální partner programu Ochrana biodiverzity), Nadační fond Veolia, Nadace Ivana Dejmal) – Ochrana biodiverzity: *Stepní společenstva Hádu*
- AOPK – Program péče o krajinu (PPK): *Údržba stepních stanovišť na Hádech 2025*
- AOPK – Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK): *Péče o hodnotná území jižních Hádu 2025*. Financováno v rámci NEXT GENERATION EU.
- AOPK – Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK): *Péče o hodnotná území jižních Hádu – dokončení projektu 2024–25*. Financováno v rámci NEXT GENERATION EU.
- NPŽP – Výzva č. 18/2024: Institucionální rozvoj ekocenter

Ministerstvo
životního prostředí

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Tento projekt je spolufinancován
Státním fondem životního prostředí
ČR na základě rozhodnutí ministra
životního prostředí.

- European Green Belt – BESTbelt: *Restoration of species-rich grasslands at sites of former Robinia forests (Podyji National Park) using regional seed mixtures, demonstration project*. Realizace projektu říjen 2024 – říjen 2026.

BESTbelt

With financial
support of the
European Union

- Brněnské městské části Líšeň, Maloměřice a Vinohrady – mimořádné příspěvky na provoz vzhledem k uzavření Lamacentra kvůli prevenci šíření choroby SLAK.

I v roce 2025 na provoz Lamacentra a fungování naší organizace finančně přispělo množství drobných dárců. Velkorysý příspěvek na nákup malotraktoru s příslušenstvím poskytl Nadační fond Zeměkvět.

Svou prací k činnosti naší organizace přispěli také dobrovolníci.

Finanční rozvaha:

Aktiva		Pasiva	
<i>Dlouhodobý majetek</i>	6 379	<i>Vlastní zdroje</i>	10 346
pozemky	5 705	jmění	8 256
samostatné movité věci a soubory movitých věcí	2 353	hospodářský výsledek	1 776
oprávky k dlouhodobému hmotnému majetku	-1 679	nerozdělený zisk	314
<i>Krátkodobý majetek</i>	4 453	<i>Cizí zdroje</i>	486
zvířata	193	dodavatelé	22
výrobky, materiál a zboží	69	ostatní závazky	4
pohledávky	85	daň z příjmů	14
daň z přidané hodnoty	23	ostatní přímé daně	1
pokladna	52	jiné závazky	3
bankovní účty	3 969	výnosy příštích období	442
náklady příštích období	43		
příjmy příštích období	19		
Úhrn aktiv	10 832	Úhrn pasiv	10 832

Hospodářský výsledek (v tis. Kč):

Výnosy		Náklady	
Příjmy z vlastní činnosti	2 297	Spotřeba materiálu a prod. zboží	508
Dotace	2 481	Opravy	27
z toho:		Cestovné	13
Evropské fondy – Best Belt	440	Náklady na reprezentaci	7
Státní rozpočet SFŽP, MŽP	1 262	Ostatní služby	518
Jihomoravský kraj	360	Změna stavu zásob vlastní činnosti a aktivace	-5
Statutární město Brno	395	Mzdové náklady – zaměstnanci, dohodáři	2590
Magistrát města Brna	24	Pojištění	762
		Ostatní sociální náklady	10
Ostatní výnosy	46	Daně a poplatky	25
Tržby z prodeje dlouh. majetku	0	Ostatní	11
Přijaté členské příspěvky	3	Odpisy, prodej. Majetku	37
Dary	20	poskytnuté příspěvky	16
		daň z příjmů	14
Výnosy celkem	4 847	Náklady celkem	4533
Hospodářský výsledek před zdaněním			328
Hospodářský výsledek po zdanění			314

Poděkování:

Děkujeme všem, kteří s námi v roce 2025 nějakým způsobem spolupracovali a jakkoliv podpořili naši činnost. Nesmírně si podpory ceníme a vážíme si Vaší pomoci. Především děkujeme našim dobrovolníkům a dárcům, ale také institucím a společnostem za podporu našich projektů. Velký dík pak opět patří MVDr. Táně Husákové a MVDr. Ondřeji Krajíčkovi za ochotu a cenné rady při péči o chovaná zvířata.

Budeme velmi vděční a ze srdce rádi, zůstanete-li s námi v následujících letech!

Kontaktní údaje:

Název: ZO ČSOP Pozemkový spolek Hády

Sídlo: Panská 363/9, 602 00 Brno

IČ: 70882631, DIČ: CZ70882631

Právní forma: pobočný spolek

Zápis ve spolkovém rejstříku vedeném Městským soudem v Praze oddíl L, vložka 49445

ID datové schránky: br4yr9n

Kontakt: pshady@email.cz

www.pshhady.cz, www.lamacentrum.cz